

POSTANOWIENIE

Dnia 11 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania T. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Łodzi
o odpowiedzialność członka zarządu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 11 października 2023 r.,
skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi
z dnia 20 października 2022 r., sygn. akt III AUa 1455/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od skarżącego na rzecz organu rentowego 2.700
(dwa tysiące siedemset) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa
procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Łodzi, wyrokiem z dnia 20 października 2022 r., oddalił apelację T. S. od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 21 września 2021 r., oddalającego jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, [...] Oddział w Łodzi z dnia 19 grudnia 2019 r., stwierdzającej że odwołujący jako członek zarządu W. Sp. z o.o. z siedzibą w Ł. (dalej jako Spółka) odpowiada całym swoim majątkiem za zobowiązania spółki z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy i FGŚP za okres od grudnia 2013 r. do stycznia 2015 r. oraz od czerwca 2015 r. do lutego

2016 r., w którym pełnił funkcję członka zarządu spółki, w łącznej kwocie 147.557,94 zł.

Uchwałą Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników Spółki z dnia 19 grudnia 2013 r. powołano odwołującego się do pełnienia funkcji w zarządzie spółki. W dniu 2 stycznia 2014 r. odwołujący się złożył do Sądu Rejonowego dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi wniosek o ogłoszenie upadłości spółki obejmującej likwidację majątku dłużnika. Postanowieniem z dnia 22 maja 2014 r. Sąd ten oddalił wniosek z uwagi brak majątku spółki, który nie wystarczał na zaspokojenie kosztów postępowania upadłościowego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, ustalenia faktyczne potwierdziły fakt istnienia po stronie płatnika zaległości składowych, bezskuteczność egzekucji przeciwko spółce oraz powstanie zaległości w czasie, gdy odwołujący się pełnił obowiązki prezesa zarządu spółki. Istota sporu sprowadzała się do oceny, czy zgłoszony przez odwołującego się, w dniu 2 stycznia 2014 r. do Sądu Rejonowego dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi, wniosek o ogłoszenie upadłości stanowił okoliczność wyłączającą jego odpowiedzialność za zobowiązania spółki. Inne okoliczności (brak innej przesłanki egzoneracyjnej oraz spełnienie przesłanek pozytywnych) nie były bowiem kwestionowane. Sąd Apelacyjny wskazał, że wniosek został złożony w ciągu 14 dni od dnia objęcia przez odwołującego się stanowiska prezesa zarządu spółki. Jednakże z uwagi na fatalną kondycję finansową spółki, czynność ta nie może zostać uznana za działanie „we właściwym czasie”. Sąd odwoławczy nie mógł pominąć, że złożenie przedmiotowego wniosku nastąpiło w momencie, w którym spółka była trwale niewypłacalna.

Niewiarygodne było, w ocenie Sądu Apelacyjnego, twierdzenie odwołującego się, że obejmując funkcję prezesa zarządu nie miał świadomości o niewypłacalności spółki, czy jak twierdził w apelacji „przed powołaniem do zarządu nie wiedział o złej sytuacji finansowej spółki, a nawet nie miał takiej możliwości”. Niewątpliwie odwołujący się, decydując się, dobrowolnie na objęcie funkcji jedyne go członka zarządu spółki - w efekcie prezesa jej zarządu - powinien wcześniej dokonać choćby tylko rozeznania o kondycji finansowej spółki.

Skargę kasacyjną wywiódł pełnomocnik odwołującego się, zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w całości. We wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania

wskazał na przesłankę oczywistej zasadności skargi kasacyjnej w zakresie naruszenia art. 116 § 1 i 2 i art. 107 § 1 w związku z art. 116 § 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 2651).

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniosł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia jej do rozpoznania oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest zasadny.

Pojęcie „oczywistego” naruszenia prawa należy do sfery obiektywnej i wymaga wykazania, że podniesione zarzuty naruszenia podstaw zaskarżenia były ewidentnie zasadne bez potrzeby dokonywania szczegółowej lub ponownej weryfikacji kontestowanego stanu faktycznego. Krótko mówiąc, zadaniem skarżącego jest wskazanie takiego uchybienia i przypisanie go do konkretnego przepisu prawa procesowego lub materialnego. Tymczasem w tej sferze skarga została dość lakonicznie skonstruowana, a skarżący nie przedstawił argumentów pozwalających stwierdzić kwalifikowane naruszenie prawa, wskazując jedynie, że wnioskodawca wykazał złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości spółki w ustawowym terminie 14 dni od dnia objęcia przez niego funkcji członka zarządu, a więc od momentu, w którym w ogóle miał możliwość złożenia takiego wniosku w imieniu spółki.

Odpowiedzialność członków zarządu spółki z o.o. za zaległości podatkowe (składkowe) spółki wprowadzona została w interesie jej wierzycieli (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 7 lipca 2005 r., V CK 19/05, LEX nr 180919; z 18 kwietnia 2007 r., I UK 349/06, OSNP 2008 nr 9-10, poz. 149). W szczególności celem art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej jest ochrona należności publicznoprawnych, a także - co do należności składkowych - ochrona Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2006 r., 271/05, OSNP 2007 nr 9-10, poz. 142). Przesłanka egzoneracyjna w postaci zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości lub o otwarcie postępowania restrukturyzacyjnego we

właściwym czasie odnosi się bezpośrednio do tego właśnie celu, bowiem wszczęcie tych postępowań - upadłościowego lub restrukturyzacyjnego we właściwym czasie w rozumieniu art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej w związku z art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oznacza wszczęcie go w takim czasie, że zaspokojenie już powstałych należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne (zaległości składkowych) wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jako uprzywilejowanego wierzyciela pozostaje realne. Zatem tylko wtedy członek zarządu może być zwolniony z odpowiedzialności za istniejący już dług, jeśli przez wszczęcie postępowania upadłościowego lub restrukturyzacyjnego we właściwym czasie umożliwił spłatę tego długu choćby w części. Oczywiście jest zatem, że ponosi on odpowiedzialność za zobowiązania składkowe powstałe nie tylko po dniu powstania stanu niewypłacalności spółki (kiedy należało złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości), a więc wtedy, gdy ten stan ulega pogłębieniu, ale także za te wcześniejsze, których nie udało się zaspokoić ze względu na bezskuteczność egzekucji wobec spółki. Potwierdza to treść art. 116 § 2 Ordynacji podatkowej, z której wynika, że odpowiedzialność członka zarządu, który nie zgłosił we właściwym czasie ze swojej winy wniosku o wszczęcie postępowania upadłościowego lub restrukturyzacyjnego, dotyczy zaległości składkowych, których termin płatności upływał w czasie pełnienia przez nich obowiązków członka zarządu.

W sprawie należy podkreślić, że Sąd Apelacyjny wskazał, że wniosek został złożony w ciągu 14 dni od dnia objęcia przez odwołującego się stanowiska prezesa zarządu spółki, jednakże z uwagi na fatalną kondycję finansową spółki, czynność ta nie może zostać uznana za działanie „we właściwym czasie”. Złożenie przedmiotowego wniosku nastąpiło bowiem w momencie, w którym spółka była trwale niewypłacalna.

W kontekście poczynionych ustaleń faktycznych i daty decyzji, stwierdzić należy, że wniosek o upadłość zgłoszony przez odwołującego się w imieniu spółki był wnioskiem zdecydowanie spóźnionym, skoro został oddalony z powodu braku środków choćby na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego. Zatem odwołujący się nie może skutecznie wywodzić, że wniosek ten złożył we właściwym terminie. Odwołujący się nie może przy tym zapominać, że funkcję członka zarządu pełnił do lutego 2016 r., a zatem jego odpowiedzialność obejmuje ten okres, a nie

tylko do 2014 r. Po 2014 r. odwołujący się nie składał ponownego wniosku o ogłoszenie upadłości spółki, przyznając wprost, że spółka nie posiadała jakiegokolwiek majątku.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że obligatoryjne oddalenie wniosku o ogłoszenie upadłości nie musi być równoznaczne z tezą, że wniosek o ogłoszenie upadłości nie został zgłoszony we właściwym czasie. Nie ma uzasadnienia dla takiego prawnego uregulowania (domniemania) i związania sądu ubezpieczeń społecznych, rozpoznającego sprawę odpowiedzialności na podstawie art. 116 Ordynacji podatkowej postanowieniem innego sądu, oddalającym wniosek o ogłoszenie upadłości. Przesłanka zgłoszenia wniosku o upadłość we właściwym czasie podlega samodzielnej ocenie sądu (por. choćby wyrok Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2012 r., II UK 218/11). Pojęcie „właściwego czasu” zakłada, że wierzyciele będą zaspokojeni co najmniej w części, czyli że w tej części egzekucja nie będzie bezskuteczna, przez co należy rozumieć także, że nie brakuje też majątku na koszty postępowania upadłościowego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2022 r., II USK 356/21, LEX nr 3397272).

W uzupełnieniu można też wskazać na uchwałę Sądu Najwyższego z 1 grudnia 2017 r., III CZP 65/17 (LEX nr 2405317), w której stwierdzono, że członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, który objął tę funkcję wtedy, gdy spółka była niewypłacalna, ponosi odpowiedzialność przewidzianą w art. 299 k.s.h. za długi spółki powstałe po objęciu przezeń funkcji, także wtedy, gdy zgłoszony przez niego wniosek o ogłoszenie upadłości spółki zostałby oddalony na tej podstawie, że majątek spółki nie wystarczyłby na zaspokojenie kosztów postępowania upadłościowego lub wystarczyłby jedynie na zaspokojenie tych kosztów.

Podsumowując w judykaturze podkreśla się, że „właściwym czasem” w rozumieniu komentowanego przepisu nie jest ani krótkotrwałe wstrzymanie płacenia długów na skutek przejściowych trudności, ani też całkowite zaprzestanie płacenia długów w następstwie wyzbycia się przez podmiot gospodarczy całego (lub prawie całego) majątku, lecz chwila, kiedy wiadomo już, że dłużnik nie będzie w stanie zaspokoić wszystkich swych zobowiązań. Określenie tej chwili powinno być ujmowane elastycznie w zależności od okoliczności konkretnego wypadku,

bowiem właściwy czas do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości jest przesłanką obiektywną, ustalaną w oparciu o okoliczności faktyczne każdej sprawy, dla określenia której nie ma znaczenia subiektywne przekonanie członków zarządu spółki (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2020 r., III UK 385/19, LEX nr 3080656).

Z tych przyczyn uzasadnione jest stwierdzenie, że wniosek nie przedstawia przesłanki oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, dlatego orzeczono w myśl art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach procesu orzeczono w myśl art. 98 § 1 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

(AGM)

[ms]